

# *Teucrium aureum* Schreber

[1773, Pl. Verticill. : 43]  $2n = 26$



## NOMS POPULARS

- Castellà:** samarilla, zamarrilla amarilla  
**Català:** bufalaga, timó mascle groc, pi d'olor, tombo  
**Francès:** germandrée dorée

## DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Dins el gènere, *Teucrium aureum* es distingeix per les fulles no dividides, per no tenir espines, ser mata baixa (menys de 20 cm), inflorescència terminal amb bràctees peludes daurades i tricomes ramificats llargs, flexuosos, fulles oposades, oblongues, crenades, corol·la groguenca, calze tomentós, no sacciforme, amb dents planes.

Mateta de 7-20 cm erecta, en forma de coixinet més o menys aplanat, amb rizomes i estolons. Tiges més o menys gruixudes. Les hivernals flexuoses, grisenques; les floríferes primaverals, de 2-3 cm, de color groc daurat amb pèls groguencs més o menys hialins., ramificats (amb 2-2 branques terminals dretes). Fulles basals i caulinars de 10-12 4-5 mm, oblongues, cuneades, arrodonides a la punta o agudes, dentades o crenades, planes o revolutes als marges, grises pel dors i més blanquinoses pel revers. Nervi central gruixut. Fulles de les tiges floríferes de 10-13 3-5 mm, en grups de 2-3(4), oblongues, agudes, planes, o revolutes, de color groguenc, patents o erecto-patents. Inflorescència de 1.3 1 cm, ben diferenciada, terminal, a vegades una mica ramificada, formant un caparró de 1.5 1-1.3 cm, amb no massa flors, corimbiformes-subglobuloses. Bràctees de 8 5 mm, oblongues, ovades, suborbiculars, planes, crenades al terç distal o enteres. Bractèoles basals peciolades, lanceolades, agudes, planes, enteres. Calze de 5-6 mm, tubular acampanat, no estriat, daurat per 4 fora, amb pèls simples llargs flexuosos als nervis; i marge de les dents amb pèls ramificats, llargs, flexuosos; i glàndules esferoidals a la

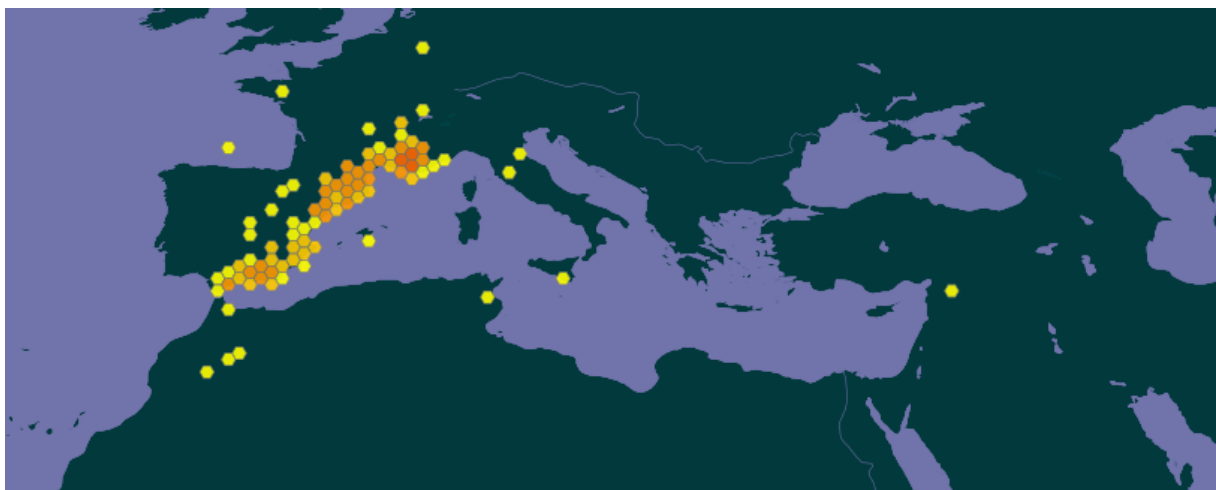
base. Dents de 1-2 mm, plans, els superiors triangulars-ovats; els inferiors triangulars. Aguts, estretes, acuminats, amb mugró de 1 mm; a vegades denticulats. Corol·la de 6-7 (9) mm, amb un sol llavi, de color groc daurat més o menys intens, amb el tub de 2-2.5 mm, recte, dilatat a la punta i amb escotadura posterior; i lòbuls laterals posteriors de 1 mm, truncats, de marge falcat (a vegades amb àpex cuspidat o arrodonit formant angle amb el tub), ciliats, amb glàndules esferoidals; erectes. Lòbuls laterals tan llargs com els laterals-posteriors, ovats, aguts, glabres o ciliats, divergents. Lòbul central de 1.4 mm, espatulat, horitzontal. Estams exserts amb els filaments pilosos. Llavors subglobuloses, glabres o piloses, reticulades, de color castany fosc.

S'ha descrit la ssp. *angustifolium* (= *turdentanum*) del Sud de la península (1700-2300 m snm), mata molt densa i baixa, amb pistils glabres i dents inferiors del calze acuminats denticulats.

### HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es fa en prats secs sobre roques o sòls poc profunds, bàsics, a la muntanya mitjana (de 900 a 1600). És del S de França i del NE de la península hispànica. Poden acompanyar-lo:

- *Anthyllis montana*
- *Anthyllis vulneraria*
- *Aphyllanthes monspeliensis*
- *Arabis hirsuta*
- *Asperula cynanchica*
- *Astragalus monspessulanus*
- *Bromus erectus*
- *Festuca vallesiaca*
- *Ononis striata*



*Teucrium aureum* al món, segons GBIF.

### **PROPIETATS MEDICINALS**

- antisèptic
- digestiu (en ratafia)
- estimulant
- tònic
- tòxic (si es fa bullir)
- vermífug

### **USOS MEDICINALS**

- cucs intestinals
- diarrea
- hipertensió
- obesitat (maceració en aigua tèbia)
- talls infectats

## **PRINCIPIS ACTIUS**

- estaquiòsid
- poliumòsid
- verbascòsid